קיצור שלחן ערוך — הלכות נדרים ושבועות

אַל תְּהִי רָגִיל בִּנְדָרִים. כָּל הַנּוֹדֵר, כְּאִלּוּ בּוֹנֶה בָּמָה בְּשָׁעַת אִסּוּר הַבָּמוֹת. וְהַמְקַיְּמוֹ, כְּאִלּוּ הִקְרִיב עָלֶיהָ קָרְבָּן, שֶׁחַיָּב מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ, כִּי טוֹב יוֹתֵר שֶׁיִּשְׁאַל עַל נִדְרוֹ וְיַתִּירוּ לוֹ. וַהֲנִי מִלֵּי בִּשְׁאָר נְדָרִים. אֲבָל נִדְרֵי הֶקְדֵּשׁ, מִצְוָה לְקַיְּמָן, שֶׁנֶּאֱמַר נְדָרַי לַה' אֲשַׁלֵּם. וְלֹא יִשְׁאַל עָלָיו אֶלָּא בְּשָׁעַת הַדְּחָק (ר"ג, ר"ל).

וְכֵן יִתְרַחֵק מִן הַשְּׁבוּעָה. אֲבָל אִם עָבַר וְנִשְׁבַּע עַל אֵיזֶה דָּבָר, לֹא יִשְׁאַל עָלָיו אֶלָּא יַעֲמוֹד בִּשְׁבוּעָתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִצְטַעֵר, שֶׁנֶּאֱמַר, נִשְׁבַּע לְהָרַע וְלֹא יָמִיר. וּכְתִיב אַחֲרָיו, עוֹשֵׂה אֵלֶּה לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם. וְאֵין נִשְׁאָלִין עַל הַשְּׁבוּעָה אֶלָּא בְּשָׁעַת הַדְּחַק (ר"ג ר"ל).

צָרִיךְ לְזָהֵר שֶׁלֹּא יִדּוֹר שׁוּם דָּבָר. וַאֲפִלּוּ לִצְדָקָה אֵין טוֹב לִדּוֹר, אֶלָּא אִם יֵשׁ לוֹ בְּיָדוֹ מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה לִתֵּן, יִתֵּן מִיָּד. וְאִם אֵין לוֹ, יַמְתִּין עַד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ וְיִתֵּן בְּלֹא נֵדֶר. וְאִם פּוֹסְקִים צְדָקָה, וְצָרִיךְ לִפְסוֹק עִמָּהֶם, יֹאמַר בְּפֵרוּשׁ, שֶׁהוּא פּוֹסֵק בְּלִי נֵדֶר. וְכֵן כְּשֶׁמַּזְכִּירִין נְשָׁמוֹת, שֶׁנּוֹדְרִין לִצְדָקָה, יֵשׁ לוֹמַר בְּלִי נֵדֶר (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ט). אִם הוּא בְּעֵת צָרָה, מֻתָּר לוֹ לִנְדּוֹר.

אִם דַּעְתּוֹ לִקְבַּע לוֹ אֵיזֶה לִמּוּד בַּתּוֹרָה אוֹ לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה מִצְוָה, וְהוּא יָרֵא פֶּן יִתְרַשֵּׁל אַחַר כָּךְ, אוֹ שֶׁהוּא מִתְיָרֵא פֶּן יַסִּיתֵהוּ הַיֵּצֶר לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה אִסּוּר אוֹ לְמָנְעוֹ מִלַּעֲשׂוֹת אֵיזוֹ מִצְוָה, מֻתָּר לוֹ לִזְרוֹז נַפְשֵׁה בְּנֶדֶר אוֹ בִּשְׁבוּעָה, דְּאָמַר רַב, מִנַּיִן שֶׁנִּשְׁבָּעִין לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה לְזָרֵז אֶת עַצְמוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מֻשְׁבָּע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינַי, שֶׁנֶּאֱמַר, נִשְׁבַּעְתִּי וַאֲקַיֵּמָה לִשְׁמֹר מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ. וַאֲפִלּוּ אִם לֹא אָמַר בִּלְשׁוֹן נֶדֶר אוֹ שְׁבוּעָה, אֶלָּא בְּדִבּוּר בְּעָלְמָא, הֲוֵי נֶדֶר וּמְחָיָב לְקַיְּמוֹ. וְלָכֵן צָרִיךְ הָאָדָם לְזָהֵר כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר שֶׁיַּעֲשֶׂה אֵיזֶה דְּבַר מִצְוָה, שֶׁיֹּאמַר בְּלִי נֵדֶר. וְטוֹב שֶׁיַּרְגִּיל הָאָדָם אֶת עַצְמוֹ כֵּן, אֲפִלּוּ בְּאָמְרוֹ לַעֲשׂוֹת דְּבַר רְשׁוּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּשֵׁל, חַס וְשָׁלוֹם, בַּעָוֹן נְדָרִים.

מִי שֶׁנּוֹדֵר נְדָרִים כְּדֵי לְתַקֵּן מִדּוֹתָיו, חֲרֵי זֶה זָרִיז וּמְשֻׁבָּח. כֵּיצַד. חֲרֵי שֶׁהָיָה זוֹלֵל, וְנָדַר שֶׁלֹּא יֹאכַל בָּשָׂר אֵיזֶה זְמָן, אוֹ שֶׁהָיָה שׁוֹגֶה בְּיַיִן, וְאָסַר עָלָיו אֶת הַיַּיִן וּשְׁאָר מַשְׁקִין הַמְשַׁכְּרִין וְכֵן מִי שֶׁהָיָה מִתְגָּאֶה בְּיָפְיוֹ וְקִבֵּל עָלָיו נְזִירוּת וְכַיּוֹצֵא בָזֶה, נְדָרִים כָּאֵלּוּ, הֵמָּה עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְעַל אֵלּוּ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, נְדָרִים סְיָג לִפְרִישׁוּת. וּמִכָּל מָקוֹם גַּם בִּנְדָרִים כָּאֵלּוּ אֵין לוֹ לָאָדָם לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ, אֶלָּא יֵשׁ לוֹ לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ גַּם בְּלֹא נְדָרִים (ר"ג).

אֵין הַנֵּדֶר חָל אֶלָּא אִם הָיָה פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִים. אֲבָל אִם נָדַר בְּטָעוּת, שֶׁלֹּא הָיָה דַּעְתּוֹ כְּמוֹ שֶׁהוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו, אוֹ שֶׁהִרְהֵר בְּלִבּוֹ נֶדֶר וְלֹא הוֹצִיאוֹ בִּשְׂפָתָיו, אֵין זֶה נֵדֶר.

מִי שֶׁנָּהַג אֵיזֹה חֻמְרָא בִּדְבָרִים הַמֻּתָּרִים מִדִּינָא, מֵחֲמַת סְיָג וּפְרִישׁוּת, כְּגוֹן תַּעֲנִיּוֹת שֶׁבִּימֵי הַסְּלִיחוֹת, אוֹ שֶׁלֹּא לֶאֱכוֹל בָּשָׂר וְשֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת יַיִן מִשִּׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז וָאֵילַךְ, וְכַיּוֹצֵא בָזֶה, אֲפִלּוּ לֹא נָהַג כֵּן רַק פַּעַם הָרִאשׁוֹנָה, אֶלָּא שֶׁהָיָה בְּדַעְתּוֹ לְנָהוֹג כֵּן לְעוֹלָם, אוֹ שֶׁנָּהַג כֵּן שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה

בְּדַעְתּוֹ לִנְהוֹג כֵּן לְעוֹלָם, וְלֹא הִתְנָה שֶׁיְּהֵא בְּלִי נֵדֶר, וְרוֹצֶה לַחֲזוֹר מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ בָּרִיא, צָרִיךְ הַתָּרָה, וְיִפְתַּח בַּחֲרָטָה, שֶׁהוּא מִתְחָרֵט עַל מַה שֶּׁנָּהַג כֵּן לְשֵׁם נֵדֶר. לָכֵן מִי שֶׁהוּא רוֹצֶה לִנְהוֹג בְּאֵיזֶה חֻמְרוֹת לְסֵיָג וּפְרִישׁוּת, יֹאמַר בָּתְחִלָּה שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל עָלָיו כֵּן בְּנֵדֶר, וְגַם יֹאמַר שֶׁאֵין בְּדַעְתּוֹ לִנְהוֹג כֵּן אֶלָּא בַּפַּעַם הַהִיא, אוֹ בְּפְעָמִים שֶׁיִּרְצֶה וְלֹא לְעוֹלָם (רי"ד).

כֵּיצַד מַתִּירִין אֶת הַנֵּדֶר אוֹ הַשְּׁבוּעָה, הוֹלֵךְ אֵצֶל שְׁלשָׁה אֲנָשִׁים בְּנֵי תוֹרָה, וְאֶחָד מֵהֶם יִהְיֶה בָּקִי בְּהִלְכוֹת נְדָרִים, שֶׁיֵּדַע אֵיזֶה נֵדֶר יְכוֹלִין לְהַתִּיר וְאֵיזֶה מֵהֶן אֵינָן יְכוֹלִין לְהַתִּיר, וְאֵיךְ מַתִּירִין, וְהֵם יַתִּירוּ לוֹ. וּמִי שֶׁנָּדַר בַּחֲלוֹם, טוֹב שֶׁיַּתִּירוּ לוֹ עֲשָׂרָה בְּנֵי תוֹרָה.

אַף עַל פִּי שֶׁלְּעִנְיַן כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה אֵין הַבֵּן נַעֲשֶׂה גָּדוֹל עַד שֶׁיִּהְיוּ לוֹ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה וְהֵבִיא שְׂעָרוֹת, וְהַבַּת אֵינָהּ גְּדוֹלָה עַד שֶׁיִּהְיוּ לָהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְהֵבִיאָה סִימָנִים, אֲבָל לְעִנְיַן נֵדֶר וּשְׁבוּעָה, יֵשׁ לָהֶם קְדִימָה שָׁנָה אֶחָת. שֶׁהַקָּטָן בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, וְהַקְּטַנָּה בַּת אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, אֲפִלּוּ לֹא הֵבִיאוּ סִימָנִים, אִם מְבִינִים לְשֵׁם מִי נָדְרוּ וְנִשְׁבְּעוּ, נִדְרָם נֵדֶר וּשְׁבוּעָתָן שְׁבוּעָה. אֲבָל פְּחוּתִים מִזְּמַן זֶה, אֲפִלּוּ מְבִינִים, אֵין דִּבְרֵיהֶם כְּלוּם. וּמִכָּל מָקוֹם גּוֹעֲרִין בָּהֶם וּמַכִּין אוֹתָן שֶׁלֹּא יַרְגִּילוּ לְשׁוֹנָם בִּנְדָרִים וּשְׁבוּעוֹת. וְאִם הוּא דָּבָר קָטָן וְקַל שֶׁאֵין בּוֹ עִנּוּי נֶפֶשׁ, גּוֹזְרִין עֲלֵיהֶם שֶׁיְּקַיְּמוּהוּ.

הָאָב מֵפֵר נִדְרֵי בִּתּוֹ עַד שֶׁתִּתְבַּגֵּר, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּהְיוּ לָהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים. וְהוּא שֶׁלֹּא נִשֵּׂאת. וְהַבַּעַל מֵפֵר נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ. כֵּיצַד מְפִירִין. אוֹמֵר שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, מוּפָר אוֹ בָּטֵל אוֹ שְׁאָר לָשׁוֹן הַמּוֹרֶה שֶׁהוּא עוֹקֵר אֶת הַנֵּדֶר מֵעִקָּרוֹ, בֵּין שֶׁאוֹמֵר כֵּן בְּפָנֶיהָ אוֹ שֶׁלֹּא בְּפָנֶיהָ. אֲבָל לְשׁוֹן הַתָּרָה, לֹא מַהֲנֵי בְּאָב וּבְבַעַל, וְגַם אֵין יְכוֹלִין לְהָפֵר רַק בְּיוֹם שָׁמְעָם. דְּהַיְנוּ אִם שָׁמְעוּ בְּתְחִלַּת הַלַּיְלָה, מְפִירִין כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו. וְאִם שָׁמְעוּ בַּיּוֹם סָמוּךְ לְצֵאת הַכּוֹכָבִים, אֵין מְפִירִין רַק עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים, וְיוֹתֵר אֵינָן יְכוֹלִין לְהָפֵר. בַּשַּׁבָּת לֹא יֹאמַר לָהּ מוּפָר לִיכִי כְּמוֹ בַּחֹל, אֶלָּא מְבַטֵּל בְּלִבּוֹ, וְאוֹמֵר לָהּ, טְלִי אִכְלִי, וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. וְאִם הָאָב אוֹ הַבַּעַל אָמְרוּ תְּחִלָּה שֶׁהוּא מְרֻצֶּה מִן הַנֵּדֶר, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא אָמַר בְּפֵרוּשׁ, אֶלָּא שֶׁאָמַר לְשׁוֹן שֶׁהוּא מוֹרֶה שֶׁהוּא מְרֻצֶּה, וַאֲפִלּוּ אִם רַק בְּלִבּוֹ חִשֵּׁב שֶׁהוּא מְרֻצֶּה בְּנִדְרָהּ, שׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר (וְאִם תָּלְתָה הַנֵּדֶר בְּמַעֲשֶׂה, עַיֵּן "שִׁפְתֵי כֹהֵן" סִימָן רלד סָעִיף קָטָן מה).

אֵיזֶה נְדָרִים יְכוֹלִין הָאָב אוֹ הַבַּעַל לְהָפֵר. דַּוְקָא דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם עִנּוּי נֶפֶשׁ, כְּגוֹן רְחִיצָה, קִשּׁוּט, כְּחוּל וּפְרִכּוּס, וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. וְהַבַּעַל יָכוֹל לְהָפֵר גַּם דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם עִנּוּי נֶפֶשׁ, אִם הֵן מִן הַדְּבָרִים שֶׁבֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ וְגוֹרְמִים אֵיבָה בֵּינֵיהֶם. אֲבָל אֵלּוּ, אֵינָן מֻתָּרִים אֶלָּא כָּל זְמַן שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחְתָּיו. וּלְאַחַר שֶׁנִּתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, אֲסוּרָה בָּהֶן.